

کفّت و کومی بهم افزا

۵

بهمن‌ماه ۱۳۹۹

شورای کفّت و کومی دولت و بخش خصوصی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

چکیده..... ۲

مقدمه..... ۴

بازار نهاده‌های دامی چگونه آشفته شد؟..... ۵

بخش اول - شرح موضوع ۸

بخش دوم - چالش‌ها و مشکلات ۱۳

- چالش شماره یک: عدم تخصیص و تأمین ارز ۱۵

- چالش شماره دو: ناکارآمدی سیستم توزیع ۱۷

- چالش شماره سه: سیاست‌گذاری دستوری در حوزه قیمت و تولید ۱۹

بخش سوم - راه‌حل‌ها و راهکارها ۲۱

- تخصیص و تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال ۲۲

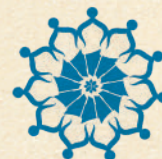
- اصلاح نظام توزیع نهاده‌ها ۲۲

- پرهیز از سیاست‌گذاری دستوری و غیرکارشناسی ۲۳

بخش چهارم - پیگیری‌ها و دستاوردها ۲۴

تصمیمات کارگروه ستاد تنظیم بازار ۲۷

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۲۸

شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی

گزارش نهاده‌های دامی

گفت‌وگوی هم‌افزا (۵)

ناظر: محسن عامری

همکار: معصومه گودرز، محمد شریفی

تهیه شده در: دبیرخانه شورای
گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی

بهمن‌ماه ۱۳۹۹

www.ppdic.ir

www.madeh12.ir

چکیده

در چندماه اخیر تامین نهاده‌های دام و طیور در کشور با مشکل مواجه شده است و این امر باعث شده تا در بازار شاهد افزایش قیمت تمام شده محصولات پروتئینی باشیم که در صورت ادامه این روند، امنیت و ایمنی غذایی کشور دچار مشکل خواهد شد. افزایش چشمگیر قیمت نهاده‌های دامی همچون جو، ذرت و کنجاله سویا در چند ماه گذشته و کمیاب شدن آنها حتی با قیمت‌های چندبرابری در برخی مقاطع زمانی، بازار تولید محصولات پروتئینی را به شدت متلاطم کرده، تولیدکننده را متضرر نموده و حتی در مظان اتهام قرار داده است که همه این نکات باعث شده تا در نهایت سفره مصرف‌کننده کوچکتر شود. ایران یک کشور واردکننده در نهاده‌های دامی به شمار می‌رود به طوریکه متوسط ۸۰ درصد از نیاز کشور به این اقلام از طریق واردات تامین می‌شود؛ با این حال طی ماه‌های گذشته مشکل عدم به موقع تخصیص و تامین ارز و در نهایت دیپو شدن نهاده‌های دامی در گمرکات باعث کمبود عرضه و افزایش قیمت نهاده‌های دامی در بازار غیررسمی شده است. این مشکل تنها در مرحله تامین ارز نیست، بلکه حتی محموله‌هایی که تخصیص برای آنها صورت گرفته است نیز از تامین ارز مرغوب و قابل انتقال بی‌بهره مانده‌اند.

مشکلات بازار نهاده‌های دامی محدود به موضوع ارز نیست؛ نهاده‌هایی که حتی تامین ارز شده‌اند نیز باید از طریق سامانه بازارگاه توزیع شوند که به گفته فعالان بازار به غیر از مشکلات نرم افزاری این سامانه و فقدان دانش کافی برای بهره‌برداری از آن، این سامانه بدلیل فقدان شفافیت در برخی فرایندها، دارای مشکلات متعددی در فرایندهای توزیع نهاده است. از سوی دیگر میزان نهاده‌هایی که در سامانه بازارگاه عرضه می‌شود کمتر از ۳۰ درصد نیاز تولیدکنندگان کشور به نهاده‌های دامی است.

سومین عاملی که بازار تامین نهاده‌های دامی و طیور را با چالش مواجه ساخته، سیاست‌گذاری دستوری در حوزه قیمت و تولید است. در حالی که در اغلب فصول سال تنها حدود ۳۰ درصد نهاده‌ها با نرخ مصوب به دست تولیدکنندگان می‌رسد، تولیدکننده شیر، گوشت و تخم‌مرغ ملزم به رعایت قیمت‌های مصوب برای محصولات پروتئینی است. در نهایت عدم توجه و عدم حمایت به موقع صنایع مرتبط با دام و طیور در لیست مشاغل زیان دیده از شیوع ویروس کرونا، وضعیت این صنعت را دچار مشکل کرده است.

چالش و بحرانی که از صنعت طیور آغاز شده بود، به مرور دامداران را نیز گرفتار کرد و فاصله قیمت دولتی نهاده‌های تامین خوراک دام با بازار آزاد به شدت زیاد شد؛ در شرایطی که جو دامی قیمت مصوب ۱۷۰۰ تومانی دارد در بازار آزاد ۴۳۰۰ تا ۴۶۰۰ تومان به فروش می‌رسد در صورت عدم ارائه راهبرد مناسب برای از بین بردن این فاصله قیمتی، بازار فرآورده‌های دامی آشفته‌تر خواهد شد.

ادامه‌دار شدن این روند و مختل بودن فرایند تامین خوراک دام و طیور می‌تواند امنیت غذایی کشور را با چالش جدی مواجه کند؛ به همین رو ارائه راهبردهای کارآمد و اجرای هر چه سریعتر آن، ضرورتی انکارناپذیر است. از جمله راهکارهای پیشنهادی برای حل بحران تامین خوراک دام و طیور مواردی چون تخصیص و تامین ارز مرغوب و قابل انتقال برای واردات نهاده‌های دامی، اصلاح نظام توزیع نهاده‌های دامی و خوراک دام و طیور، رفع مشکلات فعلی نظام توزیع و سامانه بازارگاه، عدم توزیع نهاده به صورت خام و الزام به توزیع خوراک آماده صنعتی از طریق واحدهای تولیدی مجاز، اصلاح ساختار توزیع بر مبنای زنجیره‌های ارزش و پرهیز از سیاستگذاری دستوری و غیرکارشناسی است.

در این ارتباط پیگیری‌های صورت گرفته از سوی دولت، مجلس، بخش خصوصی و قوه قضائیه که با محوریت شورای گفت‌وگو صورت گرفت در نهایت منجر به صدور مصوباتی از سوی معاونت اقتصادی رئیس‌جمهور و ستاد تنظیم بازار با هدف بازگشت آرامش به بازار تامین نهاده‌های دامی شد که در پایان این مجلد، به صورت مبسوط به هر کدام پرداخته شده است.

مقدمه

انتشار ویدئویی یک دقیقه‌ای از معدوم‌سازی جوجه‌های یک روزه در روزهای پایانی فروردین‌ماه ۹۹ خبرساز شد؛ این ویدئو که در کوتاه‌ترین زمان ممکن فوران کرد و خبر اول رسانه‌های ایران شد، به همان سرعت هم در بحبوحه اخبار کرونایی گم شد؛ اما این خبر تنها دود و گازهایی بود که از دهانه آتشفشان بیرون آمده بود و فوران اصلی طی ماه‌های بعدی رخ داد تا گدازه‌هایش افزایش دو تا سه برابری قیمت گوشت سفید و قرمز باشد. حال پرسش اینجاست علت این تورم شدید و یکباره چه بود که زنجیره تامین گوشت را مختل کرد و صنعت دام و طیور را در چالشی عمیق فرو برد؟ پاسخ کوتاه و روشن است: کمبود خوراک دام و طیور و آبزیان.

مواد اولیه تولید خوراک دام به دلیل عدم تخصیص و تامین ارز، در کشتی‌ها و گمرکات معطل ماند، تقاضای بازار برای تامین خوراک به شدت از عرضه پیشی گرفت، خوراک دام و طیور نایاب شد، بخش قابل توجهی از خوراک دام و طیور در انبارهای گمرک در معرض فاسد شدن قرار گرفت، نسخه عاجل دولت یا همان سامانه بازارگاه هم در عمل توفیقی نیافت و در نتیجه خوراک دام و طیور با افزایش سه تا چهار برابری قیمت همراه شد که شاید یکی از آثار آن معدوم‌سازی جوجه‌های یک‌روزه بود. اما از آنجا که با توجه به نیاز بازار چرخ تولید متوقف نمی‌شود، خوراک گران‌قیمت روانه مرغداری‌ها و دامداری‌ها شد تا محصول نهایی هم حاشیه سود تولیدکننده را کاهش دهد، هم مصرف‌کننده را با افزایش قیمت قابل توجه مواجه نماید. در این بین آن دسته از فعالان صنعت دام و طیور هم که توان تامین خوراک گران را نداشتند، عملاً از چرخه تولید خارج شدند و واحدهای پر تعدادی با خسران خالی ماندن ظرفیت تولید مواجه گشتند.

چالش تامین خوراک دام و طیور در صورت تداوم، عواقبی فراتر از تعطیلی چند واحد تولیدی و توقف کسب‌وکارها را به دنبال خواهد داشت و حتی می‌تواند امنیت غذایی کشور را به محاق ببرد؛ به همین رو حل این چالش و تعیین تکلیف وضعیت موجود به صدر ضرورت‌های حاکمیت رسید. دولت، بخش خصوصی، نهاد قانون‌گذار و سیستم نظارتی هر کدام از دریچه دغدغه و نگاه خود به مذاقه موضوع پرداختند.

نظر به ضرورت همسویی آراء در حل موضوع، شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی یکی از مراجعی است که می‌تواند نسخه کارآمد و رهیافت خروج از بحران را ارائه کند. چراکه نمایندگانی عالی‌رتبه و دارای اختیار از تمامی دستگاه‌های تصمیم‌گیر را گرد هم آورده و دانش و تجربه بخش خصوصی را به مدد می‌گیرد. نظر به این ظرفیت، شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی معضل تامین خوراک دام و طیور را ریشه‌یابی کرده و راهکارهای حل معضل را به صورت عملیاتی ارائه نموده است.

بازار نهاده‌های دامی از هشدار تا آشفتگی؛ از چاره‌جویی تا بازبایی آرامش نسبی

نامه مشترک انجمن ملی تولیدکنندگان زنجیره گوشت مرغ، اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی ایران، اتحادیه مرکزی مرغداران تخمگذار میهن، اتحادیه مرکزی دامداران کشور، صندوق حمایت از توسعه طیور کشور، انجمن تولیدکنندگان طیور کشور و انجمن صنفی کارخانجات خوارک دام به معاون اول رئیس‌جمهور با موضوع هشدار جدی پیرامون کمبود نهاده‌های مورد نیاز پرورش دام و طیور

۵
اسفند
۹۸

نامه اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران به وزیر جهاد کشاورزی با موضوع ناکارآمدی سامانه بازارگاه، دیوی نهاده‌های دامی و کالاهای اساسی در مبادی ورودی کشور و هشدار نسبت به بازار ملتهب نهاده‌های دام و طیور

۲۳
فروردین
۹۹

برگزاری کارگروه کارشناسی دبیرخانه شورای گفت‌وگوی استان مرکزی با موضوع مشکلات کمبود نهاده‌های دامی و معدوم کردن جوجه‌های یکروزه

۳۰
فروردین
۹۹

نامه رئیس اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران به وزارت صمت با موضوع ضرورت همراهی بانک مرکزی با بخش خصوصی برای واردات و تامین نهاده‌های دامی و عدم ورود شرکت‌های دولتی در تامین نهاده‌های دامی

۱
اردیبهشت
۹۹

نامه رئیس اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران به معاون اول رئیس‌جمهور، معاون اقتصادی رئیس‌جمهور و وزارت صمت با موضوع مشکل ارز در تامین نهاده‌های دامی به عنوان کالای اساسی

۴
اردیبهشت
۹۹

نامه اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران به وزارت صمت با موضوع عدم تخصیص ارز به واردات نهاده‌های دامی به عنوان کالای اساسی

۶
اردیبهشت
۹۹

برگزاری کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان خراسان جنوبی با موضوع مشکلات حوزه طیور متاثر از شیوع ویروس کرونا

۶ اردیبهشت ۹۹

برگزاری جلسه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان مرکزی با موضوع بررسی مشکلات ناشی از شیوع ویروس کرونا در صنعت دام و طیور و ارائه پیشنهادات تشکل‌ها جهت حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی

۱۰ اردیبهشت ۹۹

برگزاری کارگروه کارشناسی شورای گفت‌وگوی کرمان با موضوع مشکلات پیش روی تامین نهاده تولیدکنندگان صنعت دام و طیور

۳ خرداد ۹۹

برگزاری نشست شورای گفت‌وگو کرمان و ارسال گزارش به رئیس اتاق بازرگانی ایران با موضوع خسارت وارد شده به صنعت دام و طیور به دلیل شیوع ویروس کرونا

۸ خرداد ۹۹

برگزاری نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان خراسان جنوبی و بررسی چالش‌های صنعت دام و طیور و تامین نهاده‌ها و خوراک

۳۱ خرداد ۹۹

برگزاری کارگروه تخصصی دبیرخانه شورای گفت‌وگوی خراسان رضوی با موضوع طرح مشکلات اتحادیه شرکت‌های تعاونی کشاورزی کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان خراسان رضوی پیرامون موضوع کمبود شدید نهاده‌های دامی در کارخانجات خوراک دام و طیور استان

۹ تیر ۹۹

نشست کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با موضوع تخصیص ارز و مشکلات مترتب بر ترخیص نهاده‌های وارداتی و مشکلات ناشی از شیوه توزیع و سامانه بازارگاه

۱۸ تیر ۹۹

ارسال نامه از سوی دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی به وزیر جهاد کشاورزی و درخواست تشکیل کمیته ویژه برای بررسی مشکلات بازار نهاده‌های دام و طیور

۵ مرداد ۹۹

برگزاری کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان مازندران با موضوع بررسی مسائل و مشکلات فعالین و تشکل‌های اقتصادی حوزه دام و طیور در ارتباط با سامانه بازارگاه نهاده‌های کشاورزی

۹
مرداد
۹۹

برگزاری جلسه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان مازندران با موضوع طرح و بررسی مسائل و مشکلات فعالان و تشکل‌های اقتصادی حوزه دام و طیور در ارتباط با سامانه بازارگاه نهاده‌های کشاورزی

۱۶
مرداد
۹۹

برگزاری جلسه شورای گفت‌وگو دولت و بخش خصوصی استان خراسان رضوی با موضوع طرح مشکلات اتحادیه شرکت‌های تعاونی کشاورزی کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان خراسان رضوی پیرامون موضوع کمبود شدید نهاده‌های دامی در کارخانجات خوراک دام و طیور استان

۶
شهریور
۹۹

نشست کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با موضوع بررسی مشکلات تخصیص و تامین ارز کالاهای دپو شده در گمرکات

۱۹
شهریور
۹۹

ابلاغیه معاون اقتصادی رئیس جمهور به پنج وزارتخانه و بانک مرکزی مبنی بر اینکه واحدهای پرورش مرغ گوشتی و مرغ مادر گوشتی در رسته کسب و کارهای آسیب‌دیده از بیماری کرونا بوده و شامل حمایت‌های پیش‌بینی شده می‌شوند

۳۱
شهریور
۹۹

نشست کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با موضوع تأمین و انتقال ارز مرغوب با اولویت به نهاده‌های دامی پرمصرف

۵
مهر
۹۹

برگزاری نودوهمین نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با دستور جلسه راهگشایی لازم جهت بهبود وضعیت تامین و توزیع نهاده‌ها دامی در کشور به همراه ارائه پیشنهاد و راهکار برای بهبود شرایط موجود

۷
مهر
۹۹

ابلاغ مصوبه معاون اقتصادی رئیس جمهور خطاب به وزیر صمت، اقتصادی و دارایی، نفت، امور خارجه، جهاد کشاورزی، بهداشت و درمان و رئیس کل بانک مرکزی مبنی بر تسهیل شرایط تأمین ارز ترجیحی کالاهای اساسی توسط بانک مرکزی و صدور اعلامیه تأمین ارز و امکان ترخیص درصدی کالاهای اساسی و نهاده‌های تولید

۶
آبان
۹۹

بخش اول - شرح موضوع

تأمین نهاده‌های دامی در کشور هم از طریق تولید و هم از محل واردات صورت می‌گیرد، لیکن به دلیل شرایط ژئوپلیتیکی و موقعیت جغرافیایی، هوای گرم و خشک و کمبود منابع آبی و نبود ماشین‌آلات و تکنولوژی‌های لازم و البته فقدان استراتژی‌های مناسب تولید محصولات کشاورزی، ایران یک کشور واردکننده در نهاده‌های دامی به شمار می‌رود و متوسط ۸۰ درصد از نیاز کشور به این اقلام از طریق واردات تأمین می‌شود.

از طرف دیگر بنا به اظهارات رئیس انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان، حداقل ۷۰ درصد از هزینه‌های تمام شده محصولات پروتئینی همچون مرغ، تخم مرغ، شیر، گوشت قرمز و... به خوراک دام مربوط است؛ لذا هر گونه اختلال در تأمین و توزیع این نهاده‌ها، تولید این محصولات را با چالش‌های جدی مواجه خواهد کرد.

طی ماه‌های گذشته مشکل عدم به موقع تخصیص ارز از سوی وزارت صمت و عدم به موقع تأمین ارز از سوی بانک مرکزی و دپو شدن نهاده‌های دامی در بنادر کشور باعث کمبود عرضه و افزایش قیمت نهاده‌های دامی به چند برابر نرخ مصوب دولتی شد. این مشکل تنها در مرحله تأمین ارز نبود، بلکه حتی محموله‌هایی که تخصیص برای آنها صورت گرفت نیز از تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال بی‌بهره ماندند به نحوی که با عدم تأمین ارز مرغوب از سوی بانک مرکزی، صرف نظر از مشکلات و محدودیت‌های انتقال، تبدیل و انتقال آنها از طریق صرافی‌های مجاز نیز به میزان قابل توجهی هزینه اضافی را به واردکننده تحمیل نمود.

از سویی دیگر کالاهایی که در گمرکات دپو شده بودند به دلیل انبارش نامناسب و طولانی مدت، در معرض فاسد شدن قرار گرفتند و ممکن است در صورت مصرف، منجر به بروز بیماری‌های دام و طیور و در نتیجه چالش در امنیت غذایی و سلامت جامعه شوند. با این وضع واردکنندگان هم دیگر انگیزه‌ای برای واردات ندارند.

اختلالات ایجاد شده در تأمین و ترخیص ارز و مشکلاتی که در واردات و عرضه نهاده‌های دامی به وجود آمد از یک سو و عدم شفافیت و ناکارآمدی توزیع همین میزان نهاده از سوی دیگر، این فرضیه را قوی‌تر کرده است که اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی به نهاده‌های دامی، تنها فساد و رانت ایجاد می‌کند. در وضعیتی که تولیدکنندگان، عمده نهاده‌های دامی مورد نیاز خود را از بازار آزاد و به قیمت بالا تهیه می‌کنند، ارز ۴۲۰۰ تومانی به نام تولیدکننده اما به کام دلان شده است. لذا پیشنهاد قوی اکثریت تشکل‌های بخش خصوصی، کارآمد سازی و اصلاح نظام توزیع بر مبنای زنجیره ارزش در بلندمدت است که مبتنی بر حذف ارز دولتی از

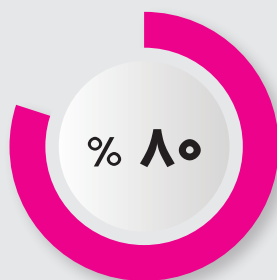

واردات و صرف آن بصورت یارانه در بخش مصرف و تولید می‌باشد. بدین ترتیب توزیع نهاده می‌تواند از طریق زنجیره‌های ارزش (مالکیتی یا مدیریتی) و کارخانجات تولید خوراک دام صورت پذیرد که در مجموع کاهش قیمت تمام شده، بهبود ضریب تبدیل و نهایتاً کاهش واردات و صرفه‌جویی در خروج ارز را به دنبال خواهد داشت.

مشکلات بازار نهاده‌های دامی و خوراک دام و طیور صرفاً محدود به موضوع تخصیص و تأمین ارز نیست؛ نهاده‌هایی که حتی تأمین ارز شده‌اند، می‌بایست از طریق سامانه بازارگاه توزیع شوند که به موجب تعریف ارائه شده در ضوابط اختصاصی نهاده‌ها و کالاهای اساسی، بازارگاه نهاده‌های کشاورزی، بازار الکترونیک نهاده‌های کشاورزی است که به منظور شفافیت فعالیت اجزای زنجیره و کنترل قیمت در سقف مصوب ایجاد شده‌است و خرید و فروش نهاده‌های کشاورزی در آن صورت می‌گیرد.

به گفته فعالان بازار به غیر از مشکلات نرم افزاری این سامانه و فقدان دانش کافی برای بهره‌برداری از آن، این سامانه بدلیل فقدان شفافیت در برخی فرایندها، دارای مشکلات متعددی در فرایندهای توزیع نهاده می‌باشد.

نهاده‌های دامی توسط تأمین‌کنندگان در سامانه بازارگاه نهاده‌های کشاورزی عرضه می‌شود، اما طبق اظهارات فعالان اقتصادی، میزان نهاده‌هایی که در سامانه بازارگاه عرضه می‌شود تنها حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد خوراک مورد نیاز تولیدکنندگان کشور بوده و پاسخگوی نیاز تولیدکنندگان نمی‌باشد. ضمن اینکه ایراداتی نیز بر نحوه توزیع همین میزان نهاده وارد

سهم واردات از تأمین نیاز کشور
به نهاده‌های دامی

سهم خوراک دام در هزینه تمام شده
محصولات پروتئینی

نتیجه

هر گونه اختلال در تأمین و توزیع نهاده‌های دام و طیور، تولید و توزیع محصولات پروتئینی را با چالش جدی مواجه می‌کند

است که از عدم شفافیت این سامانه در برخی جنبه‌ها حکایت دارد. به گونه‌ای که گروهی معترض به مدت زمان محدود برای پرداخت هزینه و تحویل محموله هستند، لیکن ادعا می‌شود برخی محموله‌های تخصیص یافته بعضاً بیش از یک ماه ذخیره برای بعضی مشتریان نگه داشته می‌شود.

از سوی دیگر بخشی از نهاده‌ها نیز به صورت خام در اختیار پرورش دهندگان دام، طیور و آبزیان قرار می‌گیرد تا آنها در محل تولید خود اقدام به تهیه خوراک مورد نیاز کنند، در حالی که این امر به لحاظ بهداشتی مشکلات اساسی دارد و امکان انتقال آلودگی‌های میکروبی و ویروسی به مزارع پرورش دام و طیور را فراهم می‌کند. به موجب قانون سازمان دامپزشکی کشور مصوب ۱۳۵۰ و آیین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی به شماره تصویبنامه ۱۶۴۴۷۳۳/ت/۳۵۳۸۴ ک مورخ ۱۳۸۷/۰۹/۱۳ تولید خوراک دام منوط به اخذ پروانه‌ها و مجوزهای بهداشتی و بازرسی توسط سازمان دامپزشکی است.

همچنین طبق ماده ۳۰ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹، به منظور افزایش کیفیت تولیدات دام (موضوع ماده «۲۱» قانون نظام جامع دامپروری) و کنترل بهداشت تغذیه و جلوگیری از بروز برخی بیماری‌ها و کاهش ضایعات، وزارت جهاد کشاورزی موظف است ضمن تدوین استانداردهای تولید خوراک دام و نظارت بر اجراء آن، نسبت به تولیدکنندگان بخش کشاورزی که از خوراک آماده و استاندارد کارخانه‌های تولید خوراک دام استفاده می‌نمایند، با استفاده از یارانه‌ها و یا سایر مشوق‌های در اختیار، حمایت‌های

سهم سامانه بازرگانه در عرضه کل
نهاده‌های دام و طیور کشور

نتیجه

سامانه بازرگانه پاسخگوی تولیدکنندگان برای تامین نهاده‌های دام و طیور کشور نبوده است

لازم را به عمل آورد. همچنین محصولات تولیدی کلیه کارخانه‌های خوراک دام مشمول استاندارد اجباری می‌باشد.

مستندات قانونی دیگر نظیر نظارت فنی و کنترل خوراک دام، طیور و آبزیان به شماره ۰۲۰/۳۲۷۲۵ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۲۰ و همچنین آیین‌نامه کنترل و نظارت بهداشتی خوراک دام، طیور و آبزیان سازمان دامپزشکی کشور به شماره ۹۳/۴۳/۷۲۷۰۸ مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۸ نیز نظارت بر اهمیت تولید خوراک دام در واحدهای بهره‌ور و دارای مجوز از مراجع قانونی دارد. به اذعان کارشناسان، تولید خوراک در واحدهای پرورش بعضا با کاهش عملکرد و بالا بودن ضریب تولید همراه است که همین موضوع لزوم کارآمدسازی توزیع نهاده خصوصا به دلیل تخصیص ارز دولتی را آشکار می‌سازد.

در شرایط محدودیت عرضه نهاده و توزیع از طریق سامانه بازارگاه، تولیدکنندگان خوراک دام مجبورند عمده نیاز خود را از بازار آزاد و بعضا به قیمت‌های بالا تهیه کنند، همزمانی آن با شیوع ویروس کرونا افزایش قیمت و کمبود نهاده‌ها را تشدید کرده و با این شرایط احتمال افزایش بیشتر قیمت محصولات پروتئینی و کمبود این محصولات در ماه‌های آتی هم وجود دارد.

به واسطه مشکلاتی که تامین نهاده از طریق واردات با آن دست به گریبان بود، مقرر شد شرکت پشتیبانی امور دام علاوه بر وظیفه ذاتی خود که حفظ ذخایر استراتژیک نهاده‌های دامی است، در حوزه خرید و تنظیم بازار این نهاده‌ها نیز ورود کند. مسئولین شرکت پشتیبانی

کاهش ثبت سفارش نهاده‌های دامی و طیور در سال ۹۹

واحدهای تولیدی خوراک دام که در سال ۹۹ به دلیل نبود مواد اولیه تعطیل شدند

نتیجه

کاهش تولید، افزایش تقاضا و افزایش قیمت محصولات پروتئینی

امور دام در مصاحبه‌های خود اظهار می‌دارند که امسال در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ثبت سفارش نهاده‌های دامی و طیور حدود ۸۰ درصد کاهش داشته است و این شرکت نیز با مشکل تأمین ارز برای واردات مواجه بوده است و بانک مرکزی حتی برای ذخایر استراتژیک ذرت، جو و کنجاله سویا سختگیری کرده و تخصیص ارز را بسیار محدود کرده است. لذا ذخایر این شرکت رو به اتمام است و بیش از این توان تأمین نهاده را ندارد.

با توجه به شرایط گفته شده، تولیدکنندگان با مشکلات تأمین نهاده دامی و طیور دست‌وپنجه نرم می‌کنند، تعدادی از تولید خداحافظی کرده و واحدهای بزرگ مرغداری و دامداری به دنبال جایگزینی برای این نهاده‌ها در رژیم غذایی دام و طیور هستند. به گفته فعالان بازار، دامداران علوفه را جایگزین کرده‌اند و با این اقدام تولید شیر دامداران کاهش یافته است و مرغداران که ظاهراً جایگزینی برای دان مرغ ندارند، تولیدشان را کاهش داده‌اند. ضمن آنکه طبق اظهارات انجمن مربوطه، ۶۰٪ کارخانجات تولید کننده خوراک دام نیز به دلیل عدم تأمین نهاده‌های دامی با تعطیلی مواجه شده‌اند.

با این وضعیت تولیدکننده می‌بایست هرچه را که می‌تواند به‌عنوان جیره غذایی دام و طیور استفاده کند تا از گرسنگی تلف نشوند. در اینصورت موادی که حتی ارزش غذایی ندارند به واسطه کمبود نهاده، قیمت آنها افزایش غیر طبیعی داشته است.

در کنار همه این مشکلات، سیاست‌های دستوری تنظیم بازار را نیز نباید فراموش کرد. سیاست دستوری دولت در تعیین نرخ مصوب برای گوشت مرغ و سایر محصولات پروتئینی با شکست مواجه است، به طوری که قیمت مصوب این محصولات با قیمت عرضه آن در بازار تفاوت فاحشی دارد.

تناسب میان عرضه و تقاضا یکی از ابتدایی‌ترین مفاهیم در علم اقتصاد بوده و قیمت کالاها نیز بر اساس تعادل میان عرضه و تقاضا تنظیم شده و هر زمان که شاهد اختلال در این سیستم باشیم، قیمت کالاها نیز دچار آشفتگی می‌شود و از همین رو بهترین روش در تعدیل قیمت‌ها و خروج از آشفتگی در بازار، اصلاح اختلالات موجود در عرضه و تقاضای محصول است.

از سوی دیگر تعیین میزان تولید (جوجه‌ریزی) از سوی ستاد تنظیم بازار و برنامه‌ریزی برای تولید آن از سوی وزارت جهاد نیز بدون توجه به حجم نهاده موجود و قابل تأمین صورت می‌گیرد. تصمیم‌گیران این حوزه باید بدانند که با وجود مشکلات تخصیص و تأمین ارز و همچنین ناکارآمدی سیستم توزیع، لزوماً میزان نهاده وارداتی به معنای نهاده موجود و در دسترس نیست. لذا برنامه‌ریزی تولید بر این مبنا با شکست مواجه است و از جمله تبعات آن کشتار جوجه‌های یکروزه بوده که در سال اخیر مشاهده شده است.

بخش دوم - چالش‌ها و مشکلات

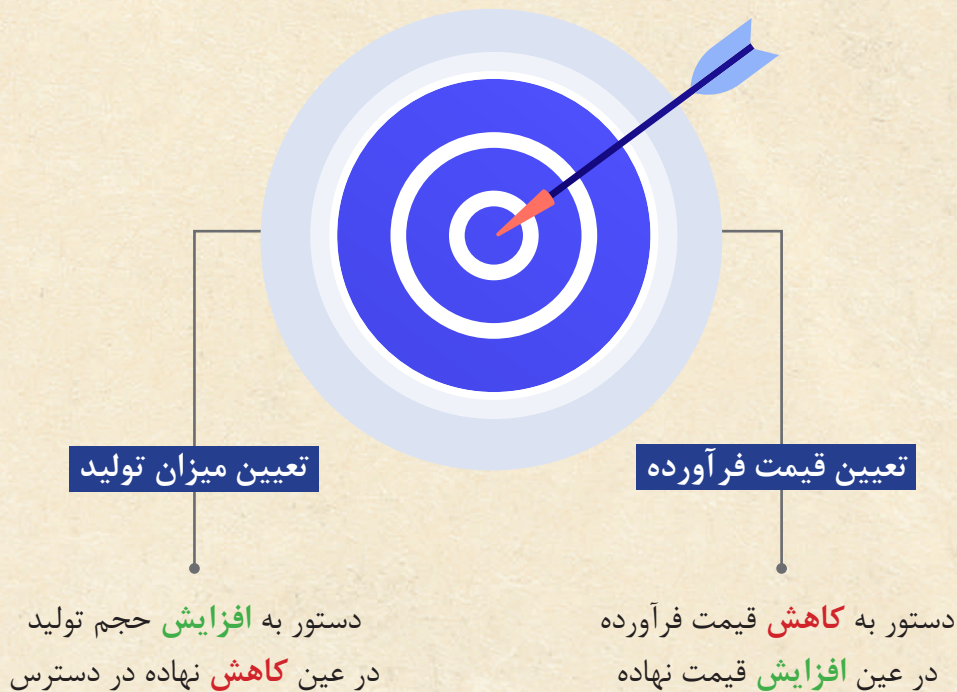
عدم تخصیص و تأمین ارز مرغوب

ناکارآمدی سیستم توزیع

- ۱ عرضه نهاده خام
 - کاهش بهره‌وری تولید
 - افزایش ضریب تبدیل
 - اتلاف منابع ارزی
 - تولید خوراک در شرایط نامناسب بهداشتی
- ۲ عدم شفافیت
 - مشکلات سامانه بازارگاه و وجود نهاده در بازار آزاد
 - شرایط نابرابر برای متقاضیان
- ۳ اشکالات فرآیندی
 - کمبود نهاده در زمان مورد نیاز
 - توزیع در زمان نامناسب
 - عدم پاسخگویی

سیاست‌گذاری دستوری در حوزه قیمت و تولید

شرح چالش‌ها و مشکلات

آشفته‌بازار تأمین نهاده‌ها و تأمین خوراک صنعت دام و طیور، معلول علل مختلفی است که می‌توان آن‌ها را ذیل سه عنوان اصلی جای داد که در ادامه به صورت تفصیلی مورد مذاقه قرار گرفته است.

چالش شماره یک: عدم تخصیص و تأمین ارز مرغوب

- عدم تخصیص ارز به محموله‌های وارداتی نهاده‌های دامی که به صورت قانونی ثبت سفارش و وارد شده‌اند. (عدم امکان اجرای مصوبه ستاد مقابله با تحریم شورای عالی امنیت ملی در تاریخ ۹۸/۰۴/۲۶ به دلیل صدور بخشنامه شماره ۹۹/۹۲۹۲۳ مورخ ۹۹/۰۴/۰۳ بانک مرکزی)
- عدم تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال محموله‌های وارداتی نهاده‌های دامی که تخصیص ارز گرفته‌اند
- پرداخت مکرر هزینه‌های مربوط به اخذ مجوزهای مورد نیاز برای ترخیص محموله‌های وارداتی در طول مدتی که محموله در صف تخصیص و یا در انتظار تأمین ارز قرار دارد
- تخریب و فساد کالاهای دپو شده در گمرک و نهاده‌های دامی رسوبی در بنادر
- پرداخت دموارژهای سنگین از سوی واردکنندگان

کارشناسان چه می‌گویند؟

محسن عامری، مدیر دبیرخانه شورای گفت‌وگو:

طی ماه‌های گذشته مشکل عدم تخصیص و تأمین به موقع ارز از سوی بانک مرکزی و دپو شدن نهاده‌های دامی در بنادر باعث کمبود عرضه و افزایش قیمت نهاده‌های دامی به چند برابر نرخ مصوب دولتی شده است. این مشکل تنها در مرحله تخصیص ارز نیست، بلکه محموله‌هایی که تخصیص برای آن‌ها صورت گرفته از تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال بی‌بهره مانده‌اند.

از سویی دیگر کالاهایی که در گمرکات دپو شده‌اند به دلیل انبارش نامناسب و طولانی‌مدت، مراحل فاسدشدن را طی می‌کنند و ممکن است در صورت مصرف منجر به بروز بیماری‌های دام و طیور و در نتیجه چالش در امنیت غذایی و سلامت جامعه شود.

به گفته عامری اختلالات ایجادشده در تأمین و ترخیص ارز و مشکلاتی که در واردات و عرضه نهاده‌های دامی به وجود آمد از یکسو و عدم شفافیت و ناکارآمدی توزیع همین میزان نهاده از سوی دیگر، این فرضیه را قوی‌تر کرده است که اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی به نهاده‌های دامی، فساد و رانت ایجاد می‌کند. در وضعیتی که تولیدکنندگان، عمده نهاده‌های دامی مورد نیاز خود را از بازار آزاد و به قیمت بالا تهیه می‌کنند، ارز ۴۲۰۰ تومانی به نام تولیدکننده اما به کام دلان شده است.

هدف دولت از تعیین عدد ۴۲۰۰ تومان برای کالاهای اساسی از جمله نهاده و خوراک دام، تهیه مرغ و گوشت ارزان‌قیمت برای مصرف‌کننده نهایی بود اما به ادعای فعالان صنعت مرغ و تخم‌مرغ هیچ‌گاه فواید این نرخ‌گذاری نصیب مصرف‌کننده نهایی که مردم باشند، نشد.

ماشاله عظیمی، دبیر کل اتاق تعاون ایران:

وضعیت خوراک دام و طیور در بازار بد است و این همان شروع مشکلاتی است که به شیوه مویرگی در نهایت اقتصاد را گرفتار می‌کند. شرایط اقتصادی کشور اورژانسی است و باید کاری متناسب با وضعیت انجام شود. باید مدل تخصیص ارز فرق کند، از این شرایط هیچ‌کس راضی نیست و باید مسئولان فکری جدی به حال اقتصاد کشور بکنند؛ امنیت غذایی را نباید به خطر انداخت.

سید جواد ساداتی‌نژاد، رئیس کمیسیون کشاورزی مجلس:

بانک مرکزی گمشده امروز همه ماست، هیچ کشوری با امنیت غذایی خود این‌گونه رفتار نمی‌کند؛ راه‌حل همه مشکلات اقتصادی در دست بخش خصوصی است، به شرطی که دست آنها باز گذاشته شود. باید به بخش خصوصی اعتماد کرد.

داوود رنگی، عضو اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی:

هر چه سهم دولت در بازار بیشتر باشد، بی‌ثباتی هم در بازار بیشتر شده است.

این موضوع در حوزه نهاده‌های دامی هم قابل تعمیم است. مثلاً خیلی از ذرت‌ها قبل از رسیدن به دست مصرف‌کننده، فاسد می‌شود و تاریخ مصرف برخی از کالاهای مصرفی می‌گذرد و یا تاریخ انقضا را تغییر می‌دهند.. باید نگاه خود را به ذخایر استراتژیک کشور تغییر دهیم؛ فروش و عرضه محصولات در بازارگاه به فساد سیستماتیک دامن می‌زند.

چالش شماره دو: ناکارآمدی سیستم توزیع

- عرضه نهاده خام به پرورش‌دهندگان دام و طیور، تولید خوراک غیراستاندارد در محیط نامناسب با امکان انتقال آلودگی به مزارع پرورش دام و طیور، کاهش راندمان تولید و نهایتاً اتلاف منابع ارزی محدود
- عدم شفافیت سامانه بازارگاه در فرایندهای توزیع و عدم امکان پایش و رصد آن
- یکسان نبودن زمان و فرصت خرید در سامانه برای متقاضیان
- تحویل با تاخیر نهاده در مقابل خرید نقدی صورت گرفته
- عدم امکان پاسخگویی مناسب به اعتراضات خریدار نسبت به تاخیر تحویل یا کیفیت نهاده
- عرضه محدود و نامتناسب با زمان مورد نیاز تولیدکننده برای برنامه‌ریزی تولید (جوجه‌ریزی، کشتار و ...)
- عدم وجود نهاده‌ها به میزان کافی و معدوم سازی جوجه‌های یکروزه
- عدم وجود خوراک در زمان مناسب و کشتار دیر هنگام یا عدم وجود خوراک به میزان کافی و کشتار زودهنگام

کارشناسان چه می‌گویند؟

محسن عامری، مدیر دبیرخانه شورای گفت‌وگو:

برای مدیریت بهتر بازار نهاده‌های دام و طیور مدتی است سامانه‌ای طبق قانون و به همت وزارت جهاد کشاورزی راه‌اندازی شده که وظیفه دارد عرضه و تقاضا را به صورت شفاف دنبال کند. عرضه‌کننده خوراک دام و انواع نهاده باید محصول وارداتی یا تولیدی خود را در این سامانه عرضه کند و در مقابل خریداری که به تأیید وزارت جهاد کشاورزی رسیده است می‌تواند محصول عرضه شده را با قیمت

تعیین شده بخرد. اما بخش خصوصی در مورد سازوکار این سامانه نارضایتی دارد یکی از موارد مورد اعتراض این افراد، عملکرد سامانه بازارگاه است که به اعتقاد آنها در روند خرید و فروش اختلال ایجاد می‌کند.

ابوالحسن خلیلی، رئیس اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران:

سامانه بازارگاه را راه‌اندازی کردیم تا شفافیت در این حوزه بالا برود که متأسفانه این سامانه هم نتوانست به هدف خود برسد. کلیه عرضه نهاده‌های دامی و خوراک باید از طریق سامانه بازارگاه انجام شود؛ اما عرضه نهاده با قیمت‌های دیگر در بازار آزاد ناشی از وجود افرادی است که مصرف‌کننده واقعی نیستند اما قادرند با مجوز وزارت کشاورزی نهاده را از سامانه خریداری و با قیمت دیگری در بازار عرضه کنند.

مجید موافق قدیری، رئیس انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان:

حدود ۸۰ درصد تأمین نهاده‌های دامی در کشور از محل واردات انجام می‌شود؛ حداقل ۷۰ درصد از هزینه‌های تمام‌شده محصولات پروتئینی همچون مرغ، تخم‌مرغ، شیر، گوشت قرمز و... به خوراک دام مربوط است؛ لذا هرگونه اختلال در تأمین و توزیع این نهاده‌ها، تولید این محصولات را با چالش‌های جدی مواجه خواهد کرد. اگر دولت عزمی جهت جلوگیری از تولید خوراک در واحدهای غیرمجاز و پرورشی ندارد لاقلاً مرغداران و دامداران را مکلف به دریافت مجوزهای قانونی تولید خوراک نماید. چرا که عرضه نهاده خام دامی به پرورش دهندگان دام و طیور، تولید خوراک غیر استاندارد در محیط نامناسب با امکان انتقال آلودگی به مزارع پرورش دام و طیور، کاهش راندمان تولید و نهایتاً اتلاف منابع ارزی محدود را به دنبال دارد.

فرهاد آگاهی، رئیس فدراسیون واردات ایران:

عملکرد «سامانه بازارگاه نهاده‌های کشاورزی» در حوزه گوشت تجربه خوبی نیست و در نهایت آن مسئله رانت‌ها به‌وجود آمد؛ قیمت ارائه‌شده محصول در سامانه باقیمت عرضه‌شده در بازار آزاد تفاوت معناداری دارد. اگر وزارت جهاد کشاورزی به شکل‌های زیرمجموعه اتاق‌های بازرگانی ارزش‌نیمایی اختصاص دهد، رانت و فساد هم در پی آن به‌وجود نخواهد آمد و کالا باقیمت مناسب‌تری دست مصرف‌کننده خواهد رسید و ارزان هم از دست نخواهد رفت.

مهدی نهاوندی، عضو هیات مدیره عضو اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دامی:
وجود سامانه بازارگاه باعث شده که مردم و جامعه بدانند که واردکننده‌ها کمترین حاشیه سود را از این حوزه می‌برند ولی باید مشخص شود که این سودهای کلان به جیب چه کسانی می‌رود؟ مردم می‌دانند که این حاشیه سود به جیب واردکننده نمی‌رود و این تکلیف بخش خصوصی را با فساد و بدنامی مشخص کرده است.

عباس حاجی‌زاده، دبیر اتحادیه واردکننده نهاده‌های دام و طیور:
سامانه بازارگاه باید میدان عرضه باشد ولی ما آمار دقیقی از وضعیت نداریم؛ این در اطلاعات در حوزه‌های مختلف غیرقابل دسترسی است.

سید جلال طیب‌نیا، عضو هیات مدیره اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران:
در سامانه بازارگاه سامانه نقش واردکننده به‌عنوان توزیع‌کننده تقلیل داده شده است.

سید محمدرضا بنی‌طبا، نماینده انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی:
آنچه در وضعیت بازار نهاده‌ها اتفاق افتاده تحت تأثیر شیوه اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی است؛ این ارز به ابتدای زنجیره اختصاص داده می‌شود ولی در انتهای زنجیره سبب اخلاص می‌شود؛ برای همین نه دامدار رضایت دارد و نه مصرف‌کننده.

کاوه زرگران، عضو کمیسیون بازرگانی داخلی اتاق ایران:
نظام توزیع بازار دچار مشکلات عدیده‌ای است و سامانه بازارگاه کارایی لازم ندارد؛ وقتی تفاوت قیمت جو، کنجاله و سویا در بازار آزاد و بازارگاه ۵۰ درصد متفاوت باشد، عده‌ای را وادار به تخلف می‌کند.

چالش شماره سه: سیاست‌گذاری دستوری در حوزه قیمت و تولید

- الزام به رعایت قیمت‌های مصوب برای محصولات پروتئینی (مرغ، تخم‌مرغ و ...) در حالیکه تنها حدود ۳۰ درصد نهاده‌ها با نرخ مصوب به دست تولیدکنندگان می‌رسد.
- عدم توجه به نهاده موجود، در دسترس و قابل تامین در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی تولید

- عدم توجه و لحاظ نشدن صنایع مرتبط با دام و طیور در لیست مشاغل زیان دیده از شیوع ویروس کرونا، درحالی‌که این صنعت نه تنها با پذیرفتن خطر و برحسب وظیفه در دوران قرنطینه در حال فعالیت و تولید بوده است بلکه از بابت فروش به میزان بسیار کمتر از قیمت تمام شده محصول نیز متضرر شده است.

کارشناسان چه می‌گویند؟

محسن عامری، مدیر دبیرخانه شورای گفت‌وگو:

سیاست دستوری دولت در تعیین نرخ مصوب برای گوشت مرغ و سایر محصولات پروتئینی با شکست مواجه است، به طوری که قیمت مصوب این محصولات باقیمت عرضه آن در بازار تفاوت فاحشی دارد.

غلامعلی فارغی، رئیس انجمن ملی طیور ایران:

در شش ماه گذشته صنعت مرغداری به قدری آسیب دیده که قابل جبران نیست. تولیدکننده باید چکار کند که بتواند ادامه حیات دهد؟ وقتی مرغ، گران یا نایاب می‌شود هیچ کس از مجری و فرد تصمیم‌گیر سؤال نمی‌کند و همه تولیدکننده را مواخذه می‌کنند. تولیدکننده مجری تصمیم‌های غیرکارشناسی است. قیمت دستوری و قیمت‌های زیر قیمت تمام شده کمر تولیدکننده را شکسته است. هر کدام از وزارتخانه‌ها، دستگاه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط به زعم خود وظایف خود را به خوبی انجام می‌دهند اما وقتی در قالب یک مجموعه به خروجی کار نگاه می‌کنیم، آنچه هدف‌گذاری شده بود اتفاق نیفتاده است. چون همگی نگاه بخشی داشته و با یکدیگر همکاری نمی‌کنیم.

وضعیت نا به سامان امروز از آنجا ناشی شد که تولیدکننده مرغ به امید دریافت خوراک، جوجه‌ریزی کرد اما ارز لازم برای ترخیص خوراک و نهاده به موقع تخصیص داده نشد و در نتیجه تولیدکننده مجبور به معدوم‌سازی جوجه‌ها شد. از یک طرف ستاد تنظیم بازار به تولیدکننده فشار می‌آورد که تولید را بالا ببرد از آن طرف بانک مرکزی می‌گوید ارز کافی برای ترخیص نهاده‌ها ندارد.

بخش سوم - راه حل ها و راهکارها

پیشنهادات دبیرخانه شورای گفتگو

پرهیز از
سیاستگذاری
دستوری و
غیرکارشناسی

- جلوگیری از اتخاذ سیاستهای دستوری در ستاد تنظیم بازار
- تصمیم گیری ستاد تنظیم بازار با مشارکت بخش خصوصی

اصلاح نظام
توزیع نهاد

- کوتاه مدت: رفع مشکلات سامانه بازارگاه
- میان مدت: عدم توزیع نهاد به صورت خام
- بلندمدت: اصلاح ساختار توزیع بر مبنای زنجیره ارزش

تخصیص و تامین ارز
مرغوب و قابل انتقال

- ترخیص کالاهای اساسی دپو شده در گمرکات کشور با روش تعهدی تامین ارز
- استمرار ترخیص کالاهای اساسی، مواد اولیه و قطعات خطوط تولید مرتفع گردد.

شرح راه‌حل‌ها و راهکارها

دبیرخانه شورای گفت‌وگو با برگزاری کارگروه‌های تخصصی و کارشناسی، سه پیشنهاد اجرایی و راهبردی برای حل مشکلات و چالش‌های خوراک دام ارائه داد. پیشنهادات در نود و هشتمین نشست شورای گفت‌وگو نیز به بحث گذاشته شده و مصوب شد.

راهکار شماره یک: تخصیص و تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال برای واردات نهاده‌های دامی

- با عنایت به مصوبه ستاد اقتصادی هماهنگی دولت در تاریخ ۲۴ تیرماه سال جاری در خصوص ترخیص کالاهای اساسی وارداتی دارای ثبت سفارش و قبض انبار تا تاریخ ۲۰ تیر ۱۳۹۹، و همچنین تصمیم اخیر رئیس بانک مرکزی مورخ ۱۳۹۹/۷/۵ در خصوص ترخیص کالاهای اساسی دپو شده در گمرکات کشور با روش تعهدی تأمین ارز، اقدام لازم جهت ترخیص فوری محموله‌های دپو شده در گمرکات با تخصیص و تأمین ارز مرغوب و قابل انتقال به نهاده‌های دامی پرمصرف همچون کنجاله سویا، جو و ذرت دامی توسط بانک مرکزی، وزارت صمت و گمرک صورت پذیرد، به نحوی که امکان ورود نهاده‌های دامی با کمترین تشریفات گمرکی، بوروکراسی اداری و هزینه‌های مرتبط نظیر انبارداری فراهم شود.
- مشکلات و موانع مقرراتی همچون مغایرت بخشنامه شماره ۹۹/۹۲۹۲۳ مورخ ۹۹/۰۴/۰۳ بانک مرکزی با مصوبه ستاد مقابله با تحریم شورای عالی امنیت ملی در تاریخ ۹۸/۰۴/۲۶ جهت استمرار ترخیص کالاهای اساسی، مواد اولیه و قطعات خطوط تولید مرتفع گردد.

راهکار شماره دو: اصلاح نظام توزیع نهاده‌های دامی و خوراک دام و طیور

- کوتاه مدت: رفع مشکلات فعلی نظام توزیع و سامانه بازارگاه
- کمیته‌ای مشترک میان وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، دستگاه‌های نظارتی، اتاق ایران و تشکل‌های اقتصادی مرتبط در بخش

خصوصی تشکیل شود تا به صورت مستمر نسبت به رصد و پایش عملکرد سامانه بازارگاه در توزیع نهاده‌های دامی و رفع موانع و مشکلات مربوطه اقدام نمایند.

میان مدت: عدم توزیع نهاده بصورت خام و الزام به توزیع خوراک آماده صنعتی

۴. به منظور ارتقاء بهداشت و سلامت غذایی، صرفه‌جویی در مصرف نهاده در کشور، ارتقاء بهره‌وری و بهبود ضریب تبدیل نهاده‌های دام و طیور به خوراک، و در رعایت قوانین و مقررات مرتبط از جمله ماده ۳۰ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ (اشاره شده در متن شرح دستور)، ساماندهی نظام توزیع نهاده در کشور و اصلاح ساز و کار سامانه بازارگاه به نحوی صورت پذیرد که در یک بازه زمانی میان مدت (بین ۱ تا ۳ سال)، تولید خوراک دام صرفاً در واحدهای بهره‌ور و دارای مجوز از مراجع قانونی مرتبط صورت پذیرد و از خام فروشی نهاده‌های دامی در بازار خودداری شود.

بلندمدت: اصلاح ساختار توزیع بر مبنای زنجیره‌های ارزش

۵. نظام توزیع نهاده‌ها در کشور بر مبنای زنجیره‌های ایجاد ارزش (زنجیره‌های مدیریتی یا مالکیتی) بازطراحی شود. به نحوی که با حذف ارز دولتی از واردات، منابع مالی حاصل از آن در بخش مصرف بصورت یارانه نقدی یا کالایی در قالب کارت‌های اعتباری به مشمولین دریافت کالاهای اساسی مبتنی بر دهک‌های درآمدی مصرف شود، و در بخش تولید نیز بصورت یارانه‌های حمایتی و در جهت افزایش نقدینگی ایشان ارائه شود.

راهکار شماره سه: پرهیز از سیاستگذاری دستوری و غیرکارشناسی

۶. نمایندگان اتاق‌ها و تشکل‌های اقتصادی مرتبط به صورت مستمر و با حق رای در جلسات تصمیم‌گیری و قیمت‌گذاری ستاد تنظیم بازار حضور یابند تا از اتخاذ سیاست‌های دستوری در زنجیره ارزش صنایع خوراک دام و طیور جلوگیری شود.

۷. هنگام تعیین میزان تولید از سوی ستاد تنظیم بازار و برنامه‌ریزی تولید توسط وزارت جهاد کشاورزی، ظرفیت نهاده قابل‌تامین و در دسترس کشور مدنظر قرار گیرد و تصمیم‌گیری با مشارکت تشکل‌های تولیدی مرتبط بخش خصوصی و تعاونی انجام شود.

بخش چهارم - پیگیری ها و دستاوردها

ابلاغ تصمیمات دولت در تسهیل ورود و تعیین تکلیف کالاهای وارده به گمرکات کشور (در پی سفر معاون اول به استان هرمزگان و بازدید از گمرکات استان)

۱۰
مهر
۹۹

برگزاری نشست تخصصی در وزارت جهاد کشاورزی به منظور بررسی مشکلات تامین و توزیع نهاده‌های دامی و خوراک دام و طیور، با حضور نمایندگان تشکل‌های بخش خصوصی، بانک مرکزی و وزارخانه‌های مرتبط، در پی ابلاغ مصوبات و پیشنهادات سه‌گانه شورای گفت‌وگو

۱۹
مهر
۹۹

تشکیل جلسه در وزارت صمت پیرو مصوبه ستاد اقتصادی دولت به ریاست وزیر صنعت معدن و تجارت و با حضور نمایندگان دستگاه‌های مربوطه و اتخاذ تصمیم برای تعیین تکلیف کالاهای موجود در گمرکات

۱۱
آبان
۹۹

ابلاغ بخشنامه مصوبات ستاد هماهنگی اقتصادی دولت در خصوص ترخیص کالاهای رسوبی از بنادر و گمرکات کشور به کلیه گمرکات کشور

۱۸
آبان
۹۹

اتخاذ تصمیم توسط ستاد تنظیم بازار برای ترخیص درصدی تمامی کالاهای اساسی در صف تخصیص و تامین ارز بانکی و عدم نیاز به صدور نامه از سوی بانک‌های عامل

۲۶
آبان
۹۹

ستاد تنظیم بازار، وزارت جهاد کشاورزی را مکلف کرد تا برنامه زمانبندی اجرای طرح اختصاص ۴۰ درصد نهاده‌ها به کارخانجات تولیدی خوراک دام و طیور را تا ابتدای سال آینده تهیه و ارائه دهد.

۵
آذر
۹۹

معاون فنی و امور گمرکی گمرک دستورالعمل جدیدی را بر اساس تصمیمات اتخاذ شده در ستاد هماهنگی اقتصادی دولت برای کاهش رسوب کالا و تعیین تکلیف کالاهای موجود در بنادر و گمرکات کشور به گمرکات سراسر کشور ابلاغ کرد

۱۱
آذر
۹۹

برگزاری جلسه ۱۱۹ ستاد تنظیم بازار و ابلاغ ۵ مصوبه مهم در خصوص تسهیل و تسریع در تشریفات گمرکی کالاهای اساسی و تولیدی

۱۴
دی
۹۹

شرح مصوبه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت

پیرو اقدامات و تصمیمات شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، در نهایت ششم آبان‌ماه ۹۹ ستاد هماهنگی اقتصادی دولت مصوبه‌ای را خطاب به وزیر صمت، امور اقتصادی و دارایی، نفت، امور خارجه، جهاد کشاورزی، بهداشت و درمان و رئیس کل بانک مرکزی ابلاغ کرد. این مصوبه که به تأیید رئیس‌جمهور رسید و با امضای محمد نهاوندیان، معاون اقتصادی رئیس‌جمهور ابلاغ شد، گامی مهم در جهت بهبود بازار تامین نهاده‌های دام و طیور بود. در بخش‌هایی از متن این مصوبه آمده است:

۱. وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان مسئول تجارت خارجی کشور، بر مبنای برآورد درآمد ارزی کشور - که در ستاد هماهنگی اقتصادی دولت تعیین می‌شود - اقدام به مدیریت ثبت سفارش بر اساس اولویت‌بندی کالایی کند. ارز مورد نیاز واردات از روش‌های زیر، از جمله ارز حاصل از صادرات تامین می‌شود:

- واردکننده می‌تواند ارز مورد نیاز خود را از محل ارز حاصل از صادرات که به بانک مرکزی، بانک‌ها و شبکه صرافی‌های مجاز در نظام یکپارچه معاملات ارزی (سامانه نیما) فروخته می‌شود، تامین کند.
- وارد کننده می‌تواند ارز مورد نیاز خود را از محل ارز صادرکنندگان (خود یا غیر) به میزان کوتاژ صادراتی به شکل واردات در برابر صادرات یا تهاتر تامین کند.
- وارد کننده می‌تواند از محل ارز خود یا اشخاص دیگر، با ثبت اطلاعات مربوط به گردش مالی ریالی واردکننده و فروشنده ارز در سامانه جامع تجارت نسبت به خرید ارز منوط به تعهد طرفین معامله بر اساس وجود و تامین ارز مورد مبادله اقدام کند.

۲. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در کوتاه‌ترین زمان ممکن بر مبنای ثبت سفارش‌های دریافت‌شده موضوع موارد بند یک، نسبت به صدور گواهی ثبت آماری در سامانه جامع تجارت اقدام می‌کند.
۳. وارد کننده موظف است تعهدات لازم به منظور واردات کالا به کشور را به بانک عامل ارایه دهد.
۴. ارز حاصل از صادرات، باید ظرف چهار ماه از زمان صدور، به یکی از روشهای مرتبط بند یک به چرخه اقتصادی کشور باز گردد.
۵. واردات مواد اولیه به صورت ورود موقت، صرفاً پس از انجام ثبت آماری در سامانه جامع تجارت و اعلام ارزش و مقدار آن توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران مجاز است.
۶. به استثناء مواردی که مطابق قانون مجاز تعیین شده است، گمرک جمهوری اسلامی ایران باید صرفاً به آن دسته از کالاهای وارداتی که ثبت سفارش آنها دارای اعلامیه تامین ارز است، اجازه ترخیص دهد.
۷. نهادهای نظارتی، انتظامی و امنیتی، ضمن شناسایی، با دلالت و واسطه‌های غیرمجاز در تمامی بازارها به ویژه بازارهای مجازی و همچنین انبارهای عمده نگهداری کالاهای قاچاق برخورد جدی داشته و متخلفان را به قوه قضائیه معرفی کنند.
۸. وزارت نفت مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان برنامه و بودجه کشور، خزانه‌داری کل کشور و گمرک جمهوری اسلامی ایران نسبت به تدوین مقررات لازم برای تهاتر نفت خام و میعانات گازی با کالاهای اساسی، ضروری، مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز برای تولید اقدام کند.

تصمیمات کارگروه ستاد تنظیم بازار

به دنبال پیگیری‌های صورت گرفته یکصد و یازدهمین کارگروه ستاد تنظیم بازار با محوریت تنظیم بازار نهاده‌هی دامی تشکیل جلسه داد و برخی تصمیمات اتخاذ شده شامل موارد زیر بود:

در خصوص تامین گوشت قرمز همانند مرغ و تخم‌مرغ در مصوبه اقتصادی دولت، مسئولیت برنامه‌ریزی و هماهنگی تامین، تولید، عرضه و تنظیم بازار تا مرحله عمده‌فروشی به قمیت مصوب بر عهده وزارت جهاد کشاورزی و در مرحله توزیع و خرده‌فروشی بر عهده وزارت صنعت معدن و تجارت باشد.

مسئولیت برنامه‌ریزی و هماهنگی تامین نهاده‌های کشاورزی و دام و طیور و تعیین اولویت تخصیص ارز و ترخیص به همراه توزیع و نظارت بر آن، بر عهده وزارت جهاد کشاورزی باشد.

گمرک کلیه کالاهای اساسی، ضروری و مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی را که تا تاریخ ۱۰ آبان‌ماه دارای قبض انبار هستند بر اساس اولویت‌های اعلامی وزارت صمت، بدون الزام به کد رهگیری ترخیص کند.

گمرک مکلف است نسبت به کلیه کالاهای اساسی که در صف تخصیص یا تامین ارز هستند (به دلیل فسادپذیری کالاها) با تشخیص و تأیید وزارتخانه مربوطه اقدام به ترخیص درصدی کالاها تا سقف ۹۰ درصد کند.

جمع بندی و نتیجه گیری

۱. تأمین نهاده‌های دامی در کشور متکی به واردات است و تعیین قیمت محصولات پروتئینی متکی به قیمت همان نهاده‌های دامی وارداتی است؛ لذا تا زمانی چالش‌های ارزی برای تامین نهاده‌های مرتفع نشود، التهاب در بازار ادامه خواهد داشت.
۲. سامانه بازارگاه به عنوان راهکار عملیاتی دولت برای مدیریت بازار تامین نهاده‌های دامی، کارایی لازم را نداشته و نه تنها ظرفیت تامین نیاز بازار را ندارد، بلکه به دلیل فقدان شفافیت در برخی فرایندها دارای مشکلات متعددی در فرایندهای توزیع نهاده است. تا زمانی که این سامانه در همکاری با فعالان بخش خصوصی اصلاح نشود، مشکلات پابرجا خواهد بود.
۳. رویه‌ها و سیاست‌های دستوری دولت برای کنترل بازار چون قیمت‌گذاری برای محصول نهایی، نتیجه عکس داشته و حتی منجر به تعطیلی تعداد قابل توجهی از واحدهای تولیدی شده است. لیک تنها نسخه پیش‌روی دولت، بهره گرفتن از فعالان بخش تولید خوراک دام و تولید فرآورده‌های پروتئینی در اتخاذ تصمیم‌ها و سیاست‌هاست.
۴. رویه عرضه مواد اولیه خوراک دام و طیور به صورت خام، عواقب جدی بر بهره‌وری تولید و کیفیت محصول دارد. لذا می‌بایست از تحویل نهاده خام به صورت مستقیم به واحدهای پرورشی اجتناب گردد و به منظور بهبود ضریب تبدیل، نهاده‌ها به واحدهای تولیدی مجاز و بهره‌ور تحویل گردد تا با کیفیت یکسان در اختیار واحدهای تولید دام و طیور قرار گیرد.

شورای عالی کفست و کمی دولت و بخش خصوصی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران